

Zmiany w mediach — zmiany świata

WIEDZA W PIGUŁCE

Gwałtowny rozwój technologii w XX wieku spowodował powstanie mediów, które nie śniły się naszym przodkom. Radio i telewizja otworzyły zupełnie nowe możliwości: przekazywały dźwięki i ruchome obrazy. Wraz z rozwojem internetu okazało się jednak, że to jeszcze wciąż za mało. Charakterystyczna dla niego interaktywność stała się wyzwaniem dla innych mediów. Udało się ją uzyskać telewizji cyfrowej, która umożliwia samodzielny wybór filmu na wieczór.

Stopniowo media upodabniają się do siebie nawzajem dzięki wykorzystaniu nowych technologii. Wszystkie chcą przekazywać jednocześnie obraz, film, tekst i dźwięk. Np. niektóre radia mają swoje kanały telewizyjne. Pokazują tam teledyski utworów, które w radiu można tylko usłyszeć.

Twórcy kultury zorientowali się, że dotrą do większej liczby odbiorców, jeśli wykorzystają różne media. Wydawcy prasy udostępniają artykuły w internecie. Pozyskują tak czytelników, dla których zakup papierowej gazety jest już przeżytkiem. Wytwarzane treści „przepływają” więc pomiędzy nośnikami. Można do nich dotrzeć za pomocą różnych kanałów informacji.

Czasem to sami użytkownicy kultury dokonują przeniesienia pewnych treści do innego medium. Przykładem może być powstawanie stron fanowskich bohaterów filmów i książek. Taką zabawną i intrygującą postacią okazała się Buka z **Muminków**. **Muminki** pierwotnie były książką, lecz były też wielokrotnie ekranizowane. Dziś Buka jest bohaterką internetowych memów i ma swój fanpage na Facebooku. Dociera więc do zainteresowanych odbiorców wieloma drogami.

Pojawienie się nowych mediów zmienia naszą kulturę. Niegdyś wynalazek druku był przełomowy dla kultury zachodniej. Rozwinął zdolności rozumowania, umożliwił rozwój idei i nauk. Dzięki kinu, radiu i telewizji ponownie odkryliśmy nasze emocje i zmysłowość. Upowszechnienie Internetu także odmienia nasze życie. W jaki sposób — pokaże czas. Przekazywane treści w dużo mniejszym stopniu zmieniają świat niż sama obecność nowych mediów i technologii — ich oddziaływanie na sposób życia ludzi.

Rzeczywistość wokół nas wciąż się zmienia. Niektóre stare nośniki informacji odchodzą do lamusa — tak jak odręcznie pisane listy. Inne dostają nowe życie, jak docenione przez DJ-ów gramofony. Być może dla naszych wnuków telewizja będzie już przeżytkiem?

POMYSŁ NA LEKCJĘ

Magiczni bohaterowie z łatwością przekraczają granice mediów. Harry Potter równie dobrze wygląda jako bohater filmowy, postać z gier czy ozdoba codziennych przedmiotów. Za każdym razem Harry ma różne oblicza — w książce jest miejsce na opisanie jego emocji, w filmie lepiej pokazać efektowne sceny walki. To samo dzieje się, kiedy my używamy różnych mediów — inaczej komunikujemy się za pomocą SMS-a, e-maila czy listu. Warto pamiętać o zasadach, bo nie jesteśmy czarodziejami, którzy bez konsekwencji podróżują między różnymi światami.

Cele operacyjne

Uczestnicy i uczestniczki:

- rozumieją fenomen wzajemnego przenikania się mediów, m.in. obecności przekazu telewizyjnego i radiowego w Internecie;
- wiedzą, że dostępne współcześnie środki komunikacji wymagają różnych sposobów komunikowania się, przykładowo: innymi zasadami należy kierować się, pisząc e-mail, list tradycyjny i wiadomość SMS;
- pamiętają o tym, że współczesne treści kulturowe mogą funkcjonować na różnych płaszczyznach, przykładowo: **Gwiezdne Wojny** są obecne w kulturze zarówno jako film, jak i seria książek, zabawki, czasopisma czy strony internetowe.

Przebieg zajęć

1.

Czas: 10 min

Forma: burza mózgów

Pomoce: tablica, kreda lub marker

Zadaj pytanie:

- Czy Shrek, James Bond lub postacie z **Gwiezdných Wojen** to bohaterowie tylko filmowi?
- W jakich innych mediach możemy ich „spotkać”?
- Czy występują również jako zabawki lub ich wizerunki zdobią przedmioty codziennego użytku?

Wypisz na tablicy następujące słowa:

- książka
- film
- strona internetowa
- seria zabawek
- przedmioty codziennego użytku
- albumy fotograficzne
- gry komputerowe
- specjalne zestawy w restauracjach sieciowych
- muzyka na płytach CD/mp3

Zadaj pytanie:

- Które z wymienionych elementów dotyczą serii przygód Harry’ego Pottera?

Zadaj pytanie:

- Czy wszystkie z wymienionych elementów umożliwiają ten sam typ kontaktu z bohaterami cyklu? Czym się one różnią?

Alternatywnie rozważ posłużenie się przykładem **Gwiezdnych Wojen**, Jamesa Bonda lub Shreka.

Celem ćwiczenia jest uświadomienie uczniom zjawiska przenikania się mediów. Większość współczesnych bohaterów fikcyjnych funkcjonuje w różnych formach. Każda z nich umożliwia kontakt z danym bohaterem lub opowieścią w inny sposób.

2.

Czas: 10 min
Forma: praca w grupach
Pomoce: **karta pracy „Zmiany w mediach — zmiany świata”**

Podziel uczestników zajęć na 6 zespołów. Każdej grupie daj jedną stronę wydruku **karty pracy „Zmiany w mediach — zmiany świata”**. Poproś grupy o realizację przydzielonego zadania.

Każda z grup została poproszona o przekazanie tej samej wiadomości za pomocą 3 różnych mediów. Zwróć uwagę uczestników na konieczność przestrzegania limitu miejsca.

3.

Czas: 20 min
Forma: praca w grupach
Pomoce: **karta pracy „Zmiany w mediach — zmiany świata”**

Poproś zespoły o zaprezentowanie wyników swojej pracy. Postaraj się ograniczyć swoją rolę do moderowania krótkiej dyskusji po każdej z prezentacji. Ważne, aby to pozostali uczestnicy zajęć zwracali poszczególnym grupom uwagę na ewentualne niedociągnięcia i popełniane błędy.

4.

Czas: 5 min
Forma: dyskusja

Zadaj pytanie:

- W jaki sposób powinno się pisać wiadomości za pomocą: Facebooka, SMS-ów, poczty elektronicznej, tradycyjnego listu, oficjalnego pisma?

Pytania pomocnicze:

- Czy tę samą wiadomość da się dokładnie w ten sam sposób przekazać za pomocą wskazanych mediów?
- Czy emotikony używane w SMS-ach można stosować w e-mailach i tradycyjnych listach?

Ewaluacja

Czy po przeprowadzeniu zajęć ich uczestnicy i uczestniczki:

- rozumieją, że współczesne media wzajemnie przenikają się?
- wiedzą, że bohaterowie współczesnych filmów, książek i gier komputerowych obecni są w kulturze za pomocą różnych mediów, a także gadżetów i przedmiotów codziennego użytku?

- pamiętaj o konieczności dobrania odpowiedniego sposobu komunikowania się w zależności od medium, którym się posługują — potrafią przekazać tę samą wiadomość za pomocą krótkiego SMS-a i grzecznościowego listu?

Opcje dodatkowe

Zajęcia mogą zostać rozbudowane w punkcie III.1. Jeśli dysponujesz dodatkowym czasem, podziel uczestników zajęć na 5-osobowe grupy. Każdy z zespołów poproś o przygotowanie możliwie wielu sposobów na zaistnienie w szerokiej świadomości **Reksia** lub **Bolka i Lolka**. Bajki te nie doczekały się dotychczas takiej liczby gadżetów jak seria opowieści o Harrym Potterze czy **Gwiezdnym Wojnach**, a przecież dzieciom będą się nadal podobać. Zwróć uwagę uczestników zajęć, że wymyślone przez nich gadżety, książki i filmy powinny być adresowane do dzieci. Po wykonaniu pracy poproś kolejne grupy o prezentację.

Rozważ posłużenie się przykładem opowieści z serii o **Świecie Dysku** T. Prachetta.

MATERIAŁY

Karta pracy „Zmiany w mediach — zmiany świata”

ZADANIA SPRAWDZAJĄCE

Zadanie 1.

Dopasuj treść komunikatów do mediów, za pomocą których je przekazujesz:

Elementy do przyporządkowania:

- Droga Małgosiu, dziękuję za Twoją wiadomość i przesłane zaproszenie. Bardzo cięszę się na myśl o naszym spotkaniu. Do zobaczenia! Pozdrawiam serdecznie, Wojtek
- [rozwiązanie: 2 4]
- cze, co słychać? ;-) [rozwiązanie: 1 2 3]
- Cześć, może pójdziemy do kina? Kiedy masz czas? Daj znać. [rozwiązanie: 1 2 3]
- Ula, pamiętasz może, jaki jest termin oddania pracy domowej z języka polskiego o gatunkach literackich? Pozdrawiam, Michał [rozwiązanie: 2 4]

- Hura, przyjęli mnie do LO nr 16!!!! [rozwiązanie: 1 2 3]
- Idziemy pokopać piłkę? ;-) [rozwiązanie: 1 2 3]
- Kto chętny na kino? [rozwiązanie: 1 2 3]
- Nie mogę wyjść. :-I mam za dużo zadań domowych na jutro [rozwiązanie: 1 2 3]
- I-o zZ... zZ... zZ... [rozwiązanie: 1 3]

Media

Kategorie:

- SMS
- e-mail
- wpis na Facebooku
- list tradycyjny

SŁOWNICZEK

- **kanal informacji:** (inaczej: kanał komunikacyjny) połączenie pozwalające na komunikację pomiędzy dwoma osobami, służy wymianie informacji, np. kable telefonu, strony książki, fale radiowe. Kanał informacji to co innego niż medium: zwykle dane medium (środek komunikacji, np. telewizja) wykorzystuje pewne kanały informacyjne do nadawania określonych przekazów.
- **interaktywność:** odbieranie przez urządzenie elektroniczne bodźców od użytkownika i reagowanie, odpowiadanie na nie.
- **nowe media:** nowe środki przekazu, które istotnie różnią się od swoich poprzedników. W odróżnieniu od tzw. mediów tradycyjnych (prasa drukowana, radio, telewizja), nowe media są interaktywne. Znoszą podział na odbiorcę i nadawcę treści: treści za ich pomocą może tworzyć każdy użytkownik. Działanie nowych mediów umożliwia internet.
- **konwergencja mediów:** (łac. convergere – zbierać się, upodabniać się), kulturowe i technologiczne przenikanie się i łączenie różnych środków przekazu, urządzeń informatycznych i telekomunikacyjnych.
- **medium:** środek przekazu. Zwykle dane medium wykorzystuje określone rozwiązania technologiczne oraz umożliwia komunikację na szeroką skalę. Np. telewizja, prasa, internet.
- **nośnik informacji:** przedmiot fizyczny, na którym możliwe jest zapisanie informacji i z którego możliwe jest późniejsze odczytanie tej informacji, np. kartka papieru, kasetka magnetofonowa, karta pamięci.

CZYTELNIA

- Jenkins Henry, **Kultura konwergencji. Zderzenie starych i nowych mediów**, tłum. M. Bernatowicz, M. Filiciak, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2007.
- Filiciak Mirosław, Tarkowski Alek, **Alfabet nowej kultury: K jak konwergencja** [online], [dostęp: 31.12.2012], Dostępny w Internecie: <http://www.dwutygodnik.com/artykul/429>.
- Zaraziński Dawid, **Środek przekazu sam jest przekazem — ale o co chodzi?** [online], [dostęp: 31.12.2012], Dostępny w Internecie: <http://blog.zarazinski.pl/2009/11/srodek-przekazu-sam-jest-przekazem-ale-o-co-chodzi/>.
- Szpunar Magdalena, **Czym są nowe media — próba konceptualizacji** [PDF], [dostęp: 31.12.2012], Dostępny w Internecie: http://www.magdalenaszpunar.com/_publikacje/2008/czym_sa_nowe_media.pdf.

Tekst: Urszula Dobrowolska, scenariusz: Michał Wysocki, konsultacja merytoryczna: Piotr Drzewiecki. Materiał pochodzi z serwisu edukacjamedialna.edu.pl prowadzonego przez Fundację Nowoczesna Polska.

Udostępniono na licencji [Creative Commons Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach 3.0](https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/).

Źródło: <http://edukacjamedialna.edu.pl/lekcje/zmiany-w-mediach-zmiany-swiate/>.

Publikacja zrealizowana w ramach projektu Cyfrowa Przyszłość, dofinansowanego ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Podstawa programowa:

Język polski, III poziom edukacyjny

Cele kształcenia

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury.

Plastyka, III poziom edukacyjny

Cele kształcenia

III. Analiza i interpretacja tekstów kultury – recepcja sztuki.

Nowa podstawa programowa:

Język polski, IV-VIII klasa

Cele kształcenia

Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.

Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych oraz formowanie odpowiedzialności za własne zachowania językowe.

Poznanie podstawowych pojęć oraz terminów służących do opisywania języka i językowego komunikowania się ludzi.

Rozwijanie umiejętności wypowiadania się w określonych formach wypowiedzi ustnych i pisemnych

Język polski, liceum i technikum

Treści nauczania

przetwarza i hierarchizuje informacje spełnia wymagania określone z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych.

rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych (artykuł, felieton, reportaż), retorycznych (przemówienie, laudacja, homilia), popularnonaukowych i naukowych (rozprawa); wśród tekstów prasowych rozróżnia wiadomość i komentarz; rozpoznaje środki językowe i ich funkcje zastosowane w tekstach; odczytuje informacje i przekazy jawne i ukryte; rozróżnia odpowiedzi właściwe i unikowe.

odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki.

odróżnia dzieła kultury wysokiej od tekstów kultury popularnej, stosuje kryteria pozwalające odróżnić arcydzieło od kiczu.